

SYMBOLY VELIKONOC

Vejce

Vejce je symbol nového života, naděje, plodnosti, zrození, ale i smrti. Začátku a konce. V průběhu staletí se vytvořila řada pověr a obřadů. Vejce se přidávaly do základů nových domů, do hrobů, sloužila k léčbě i ochraně před různými nemocemi, k věštění a mnoho dalšího. Na Velikonoce se uvařená vejce (po 1. světové válce i vyfouklá vejce) různými technikami malují a zdobí. Říká se jim **kraslice**. Označení kraslice pro malované vejce se u nás začalo používat až koncem 19. století. Do té doby se malovaným vejcem říkalo podle techniky zdobení, např. vyškrabovaná vajíčka, malůvky, rejsky, straky, slaměnky, obtáčené, voblikaté. Zdobila se plná, vařená, převážně slepičí vejce, někdy i husí, holubí, od perliček.

Ke kraslicím patří také různé barvy. Až do počátku 20. století se barvila přírodními barvivy:

Hnědá barva: cibulové slupky; Žlutá barva: kurkuma (kari koření), kmín, zázvor; Modrá: červené zeli; Zelená: Kopřivy, špenát, nať petržele, šťovík; Červená: pokrájená červená řepa, slupky z červené cibule.

Možné je barvit vejce umělými, chemickými barvivy. Ty se ale vsakují hluboko do skořápky a často obsahují i zdraví škodlivé látky.

Pomlázka

Mladé proutky z vrby, břízy nebo jalovce spletené do sebe. Pomlázka má různé velikosti.

Rukojeti mohou být pletené zdobně a na konci navázané stuhy, které na pomlázku váží chlapcům dívky za koledu a vyšlehání. Pokud dívka navázala chlapci na pomlázku červenou stuhu, mělo to značit lásku, modrá naději, zelená sympatie a žlutá odmítnutí.

Jidáše

Jidáše je sladké pečivo různých tvarů, pomazané medem. Jedlo se na Zelený čtvrtek a mělo připomínat provaz, na kterém se oběsil Jidáš.

Mazanec

Mazanec, jak ho známe dnes, sladké pečivo s rozinkami, se peče od 18. století. Má kulatý tvar připomínající slunce, kterého bude v dalších dnech přibývat. Na vršku se mazanec nařízl do kříže, připomínající ukřižování Krista.

Velikonoční věnec

Beránek

Sladké bábovkové těsto ve formě beránka patří k Velikonocům nejen jako moučník, ale i jako dekorace. Na krk se beránkovi uvazuje barevná stuha, rolnička, místo očí se dává koření hřebíček, rozinky. Beránek symbolizuje nejen mláďátka, která se na jaře rodí, nový život, ale má i křesťanský význam, který symbolizuje obětování Ježíše Krista.

Řehtačky, klapačky

Od Zeleného čtvrtka do Bílé soboty chodívali (chodívají) chlapci „vrkáči“, někde i holky, ve skupině po vesnicích s řehtačkami (vrkačkami, klepačkami, hrkačkami, chřestačkami) při každém klekání – časně ráno, v poledne a večer. Jejich obchůzky končily na Bílou sobotu, kdy obcházel domy, říkali básničky o Jidášovi. Někde dostali kapesné, někde něco dobrého. Rámusem, který vydávali dřevěná řehtačky nahrazovali zvony, které tyto dny nezvonily. Tento zvyk se v některých vesnicích stále drží.

Vrbové kočičky

Kočičky představují nejen jaro, ale váží se také k Velikonocům. Na Květnou neděli se v kostelích symbolicky svěží vrbové proutky s kočičkami. Hlavně v minulosti jim pak byla přisuzována zvláštní moc. Věřilo se, že posvěcené vrbové proutky s kočičkami mají ochraňovat před zlou mocí. Posvěcené, rozdrcené a do vody ponořené kočičky se dávaly k jídlu lidem i dobytce pro zdraví. Spolknutí posvěcené vrbové kočičky mělo ochránit po celý rok před bolestí v krku. Hospodáři zapíchli proutek s kočičkami do rohu pole, aby tím zajistili dobrou úrodu.

Velikonoční zajíček - aneb nosič vajíček

Symbol velikonočního zajíčka náš národ převzal z Německa – a děti si ho velice oblíbily, neboť právě jim o Velikonocích přináší vajíčka, a to hlavně čokoládová.

Ale proč právě zajíček? Tajné roznášení vajíček mu bylo přisuzováno snad proto, že na jaře býval vidán u lidských obydlí, kde vyhledával potravu. Lidé také dříve do chleba upečeného ve tvaru zajíce pokládali vajíčko, z čehož si časem nejspíše vydedukovali, že vajíčka nosí – a ne-li rovnou snáší – právě zajíc. Dalším starým zvykem bylo honit "velikonočního zajíce", což znamenalo hledat ukrytá vajíčka na poli.

Avšak vajíčka všude nenosil jen zajíček o Velikonočním pondělí. Například ráno o Zeleném čtvrtku hledaly olomoucké děti na zahradě vajíčka od "Pámbičkových slepiček" a zápodečeské děti týž den nacházely po zahradě červená vajíčka od kohouta, který je snášel jen jednou za rok. Ve středních Čechách nadělovala liška. Na Slezsku při první obchůzce polí o Velikonočním pondělí děti hledaly v brázdách sladké dobroty, jež jim tam naděloval skřivánek – škovránek. Ve skutečnosti je tam tajně ze zástěry vkládala maminka.

A co vůbec zajíc symbolizuje?

- V mytologii řecké, egyptské i čínské je symbolem štěstí, plynoucího času a krátkosti života.
- V Bibli je symbolem chudých, skromných a pokorných, ale také symbolem smyslnosti. A přestože je maličký, je považován za velmi moudrého, „moudřejšího nad mudrce“.
  - V Byzanci byl symbolem Krista.
- V lidovém pojetí je považován za atribut zmrtvýchvstání, neboť zajíc prý nespí – to se zdá z toho důvodu, že nemá oční víčka.
  - Zajíček je také symbolem koloběhu života.

